

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi L. M.,
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn.
V ACa 39/23,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 15 stycznia 2025 r.,

- I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. akt V ACa 39/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- II. przyznaje L. M. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwóch tysięcy) złotych za okres od 20 grudnia 2022 r. do 15 stycznia 2025 r.;**
- III. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach zwrócić skarżącemu L. M. kwotę 200 (dwustu) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- IV. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego L. M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa - Sądowi Apelacyjnemu**

w Katowicach do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

V. oddala skargę w pozostałym zakresie.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

ł.n

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 8 listopada 2024 r. L. M. (dalej: „Skarżący”) złożył skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach pod sygn. V ACa 39/23. Skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, iż w ww. postępowaniu sądowym zostało naruszone prawo Skarżącego, jako strony (powód) do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
2. przyznanie skarżącemu od Skarbu Państwa kwoty 2.000,00 zł;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według spisu kosztów oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

W uzasadnieniu Skarżący m. in. wskazał, iż Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 stycznia 2022 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2297 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym zasądzono koszty procesu, do dnia zapłaty.

Od powyższego wyroku pozwana złożyła apelację z dnia 20 grudnia 2022 r. (27 grudnia 2022 r. wpłynęła do SO w Gliwicach), która została doręczona

pełnomocnikowi powoda 20 lutego 2023 r. Powód w dniu 1 marca 2023 r. wysłał odpowiedź na apelację do Sądu Apelacyjnego w Katowicach (wpływ do biura podawczego 2 marca 2023 r.). Od tego czasu w sprawie nie podjęto jakichkolwiek czynności, pomimo iż od wniesienia apelacji upłynęły 22 miesiące (682 dni), a od ostatniej czynności podjętej przez Sąd 20 miesięcy (630 dni). Podkreślenia wymaga, iż skutkiem nie podejmowania przez Sąd II instancji czynności w sprawie jest pozostawanie niniejszego postępowania *de facto* w stanie zawieszenia, co przekłada się negatywnie na sytuację Skarżącego.

Odpowiedź na powyższą skargę, złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach. W piśmie z dnia 24 grudnia 2024 r. wniósł o jej oddalenie.

W uzasadnieniu pisma Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyjaśnił, że w niniejszej sprawie nie można stwierdzić beczynności ani opieszałości Sądu Apelacyjnego w Katowicach. Nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania sprawy Skarżącego. Postępowanie w tej sprawie nie jest prowadzone w sposób rozwlekły.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności

ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów,

jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka - orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadiu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy od wyroku sądu I instancji pozwana złożyła apelację z dnia 20 grudnia 2022, r., która w dniu 27 grudnia 2022 r. wpłynęła do Sądu Okręgowego w Gliwicach, następnie została doręczona pełnomocnikowi powoda 20 lutego 2023 r. Skarżący w dniu 1 marca 2023 r. wysłał odpowiedź na apelację do Sądu Apelacyjnego w Katowicach (wpływ do biura podawczego 2 marca 2023 r.) Zasadnie wskazuje skarżący, iż od tego czasu

w sprawie nie podjęto jakichkolwiek czynności, pomimo iż od wniesienia apelacji upłynęły już ponad 24 miesiące.

Odnosząc powyższe do zarzutów Skarżącego dot. przewlekłości postępowania w sprawie sygn. akt V ACa 39/23, podkreślenia wymaga, że dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy, uwzględniając jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Ustalenie zaistnienia przewlekłości postępowania nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć Skarżącego, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania. Postępowanie apelacyjne trwa już ponad 24 miesiące (od 20 grudnia 2022 r. do chwili obecnej).

Niezależnie od kwestii takich, jak np. braki kadrowe Sądu Apelacyjnego w Katowicach oraz duży napływ spraw, niewyznaczenie terminu rozpoznania sprawy przez okres ponad dwóch lat narusza standard rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżącego stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się w grudniu 2022 r. i nadal trwa, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącemu sumę pieniężną w wysokości 2.000,00 zł za okres od 20 grudnia 2022 r. do 15 stycznia 2024 r.

Ponadto nakazano Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach zwrócić Skarżącemu kwotę 200 złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi oraz przyznano od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz Skarżącego kwotę 240 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

W pozostałym zaś zakresie Sąd Najwyższy oddalił skargę.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

ł.n

[a.ł]